

Kansalaisaloite KAA 3/2020 vp valkoposkihanhen metsästyksen salliminen

Kansalaisaloitteen sisältö

Kansalaisaloitteessa vaaditaan, että maa- ja metsätalousministeriö valmistelee tarvittavat lakimuutokset, jotta valkoposkihanhen rajoitettu metsästys voidaan ottaa osaksi hanhien viljelyksille ja viheralueille aiheuttamien haittojen torjuntaa.

Yleistä suojametsästyksestä

Valkoposkihanhi on tällä hetkellä luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu laji, mikä perustuu siihen, että lajia ei ole mainittu EU:n lintudirektiivin liitteessä II (2009/147/EC). Lintudirektiivi ei kuitenkaan määrää sitä, minkä kansallisen lainsäädännön piirissä lajin on oltava. Ruotsissa ja Virossa valkoposkihanhi on luokiteltu riistalajiksi (Ruotsi Jaktlag 1987:259, Viro Jahiseadus 2013).

Sekä Ruotsissa että Virossa valkoposkihanhen suojametsästys on sallittua. Suojametsästys on kuitenkin rajoitettu syksyyn ja vain vahinkojen estämiseksi pelloilla, joilla on sato. Siten se perustuu lintudirektiivin 9 artiklan mukaiseen viljelmille koituvan vakavan vahingon estämiseen. Ruotsissa suojametsästys on sallittu 21.8.-15.11. välisenä aikana niissä kahdeksassa läänissä, joissa vakavaa vahinkoa on aiheutunut ja todennäköisesti aiheutuisi lintujen muuttoreiteistä ja muuttavan kannan suuruudesta johtuen.

Yleissäännös sallii viivytyksettömän reagoinnin uhkaavaan satovahinkoon. Pellolla ruokailevien yksilöiden metsästys on omiaan karkottamaan välittömästi lintuparven pelloilta pois, mikä vähentää aiheutuvien vahinkojen suuruutta.

Suojametsästyksen toteuttaminen Suomessa

Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan Suomessakin olisi mahdollista harkita Ruotsissa ja Virossa voimassa olevan suojametsästyksen kaltaista sääntelyä metsästyslainsäädännössä.

Kuten aloitteessa todetaan, valkoposkihanhen kanta on suotuisalla suojelun tasolla, eikä se vaarantuisi rajoitetusta metsästyksestä satovahinkojen ehkäisemiseksi.

Suojametsästyksellä voitaisiin vähentää merkittävästi varsinkin Pohjois-Venäjällä pesivän ja Itä-Suomessa syysmuuton aikaan levähtävän valkoposkihanhikannan aiheuttamia vahinkoja edellyttäen, että suojametsästyksen vuoksi satopelloilta pakeneville valkoposkihanhille olisi käytössä ruokailuun soveltuvia lintupeltoja.

Kevätaikaista suojametsästystä tulisi lintudirektiivin velvoitteet huomioiden välttää, koska se olisi omiaan aiheuttamaan häiriötä kevätmuuton aikaan Suomessa levähtävälle muulle lajistolle ja jo pesintänsä aloittaneelle lajistolle.

Lajin siirtäminen riistalajiksi tapahtuisi lakiteknisesti lisäämällä metsästyslain (615/1993) 5 §:ään sana valkoposkihanhi. Lisäksi metsästysasetusta (666/1993) tulisi muuttaa siten, että sen 24 §:ssä säädettäisiin lajin kokovuotisesta rauhoituksesta ja poikkeuksesta rauhoitukseen muutonaikaisten vakavien vahinkojen estämiseksi. Poikkeus tulisi rajoittaa ajallisesti syysmuuttokauteen, alueellisesti niihin (maa)kuntiin, joissa muutonaikaiset vahingot maataloudelle ovat olleet vakavia sekä peltoihin, joilla on korjaamaton sato. Lisäksi ammuttavien hanhien vuosittainen kokonaislukumäärä tulisi rajoittaa sellaiseksi, että suojametsästys ei vaarantaisi lajin suotuisaa suojelutasoa. Edelleen laji tulisi lisätä metsästysasetuksen 5a §:än (saalis-ilmoitus) ja 31 §:än (riistaeläinten kaupan kieltö), jotta lintudirektiivin säännökset pantaisiin lajin osalta asianmukaisesti täytäntöön.

Vaikutus korvauksiin

Maa- ja metsätalousministeriö on aiemmin tuonut esiin huolensa valkoposkihanhen maataloudelle aiheuttamien vahinkojen korvaamisen mahdollisuudesta tilanteessa, että laji siirrettäisiin riistalajiksi.

Riistavahinkolain 5 §:n nojalla voidaan maksaa korvausta erittäin merkittävistä vahingoista, jotka kohdistuvat samaan elinkeinoon laajalla alueella, vahinko ei ole ollut ennalta estettävissä, eikä metsästyksellä ole voitu riittävästi vahinkoja estää tai vähentää. Viime keväänä valkoposkihanhien aiheuttamat vahingot Etelä- ja Pohjois-Karjalassa täyttivät nämä edellytykset. Riistavahinkolakia koskeneen hallituksen esityksen (HE 90/2008) eduskuntakäsittelyssä lain 5 §:n säännös muutettiin edellä esitettyyn muotoon, minkä lisäksi säännöksen nojalla voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Riistavahinkolakia ei ole tarpeen muuttaa valkoposkihanhen aiheuttamien vahinkojen korvaamiseksi ko. säännöksen mukaisesti.

Mikäli valkoposkihanhi siirrettäisiin riistalajiksi, sen aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen tarvittavat määrärahat tulisi siirtää maa- ja metsätalousministeriön käyttöön lajin aiheuttamien vahinkojen perusteella maksettaviin avustuksiin. Vastaavasti toimittiin vuonna 1998, kun maakotkan porotaloudelle aiheuttamien korvausten maksaminen siirrettiin maa- ja metsätalousministeriöltä ympäristöministeriön tehtäväksi. Samalla toki olisi huomioitava, että sikäli kun suojametsästys toimisi tavoitellulla tavalla, vahinkojen määrä olisi huomattavasti nykyistä vähäisempi.